

Deepfake ve Sosyal Medya Paylaşımları

Kanan İBRAHİMLİ, 1 Ocak 2024

<https://www.hukukvebilisimdergisi.com/deepfake-ve-sosyal-medya-paylasimlari/>

Giriş

Günümüz sosyal medyası hızla değişerek farklı platformlarda yeni teknolojiler, yeni akımlar ortaya çıkarmaktadır. Son yıllarda sosyal medyada ortaya çıkan yeni içeriklerden biri de **Deepfake** teknolojisi ile üretilen Deepfake ürünleridir. **Deepfake** ürünleri sosyal medya kullanıcıları bakımından oldukça ilgi çekici görünse de belirli durumlarda çeşitli ihlallere neden olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında **Deepfake teknolojisi** ve Deepfake ürünlerinin sosyal medyada görünümüne değinmekle beraber **kişilik hakları, kişisel veriler, fikri mülkiyet ve internet hukuku** bağlamında da doğurduğu sonuçlara değineceğiz.

Bu çalışma sosyal medya platformlarında kullanılan Deepfake ürünlerinin doğurduğu özel hukuk sorumluluğu (5651 sayılı kanun ve ilgili mevzuat hariç olmak üzere) olup ceza hukuku bağlamında Deepfake içerikli sosyal medya paylaşımları incelenmemiştir.

Deepfake Teknolojisi

Deepfake teknolojisi bir yapay zekâ tabanlı ikna edici şekilde yanlış tanıtmak veya taklit etmek için dijital olarak manipüle edilen ve değiştirilen sentetik veya üzerinde oynanmış mültimedya eserinin üretildiği teknoloji olarak tanımlanabilmektedir (Aulakh & Das 2023).

Deepfake teknolojisi iki gruba ayrılmaktadır: kaliteli Deepfake teknolojileri ve kalitesiz Deepfake teknolojileri. Kalitesiz Deepfake teknolojileri günümüzde Google Play Store gibi mağazalardan edinebileceğim basit yüz değiştirme programları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaliteli Deepfake teknolojileri ise sadece uzman Deepfake yazılımcıları tarafından kullanabilen ciddi hazırlık çalışmaları gerektirip oldukça karmaşık ve kendine özgü teknolojilerdir (İbrahimli 2023: 13). Kalitesiz Deepfake teknolojileri ile üretilen ürünler hukuk bakımından ciddi bir tehdit olmayıp sahte bir içerik olduğu ortalama bir insan tarafından anlaşılabilir. Ancak kaliteli Deepfake teknolojisi

vasıtasıyla üretilen ürünler gerçeğe oldukça yakın olup Deepfake tespit teknolojisi kullanılarak bile tespiti oldukça zordur.

Sosyal Medya’da Deepfake Ürünleri

Deepfake teknolojisi ilk kez 2017’de Reddit’te ortaya çıkmasının yanında Deepfake ürünlerinin bir kısmı mizah içerikli olmasına karşın büyük çoğunluğu ünlü kadın oyuncuların konu olduğu cinsel içerikli Deepfake ürünleridir (Taylor 2021: 5).

Sosyal medya platformları Deepfake bakımından iki işlev görür. İlk işlev kaynak oluşturma işlemidir. Deepfake teknolojisinin hedef kitlesi çoğu durumda ünlü kişiler olduğu için sosyal medyada bu insanların görüntü ve sesini içeren binlerce hatta bazı kişiler için milyonlarca içerik mevcuttur. Bu bakımdan Deepfake yazılımcıları için Deepfake ürünleri üretmek için sosyal medya yeterli kaynak girişi yaratmaktadır. İkinci işlev ise yayınlama işlevidir. Deepfake ürünün kişisel kullanım için yapılması özellikle kaliteli Deepfake teknolojileri ile üretilen Deepfake ürünleri için neredeyse imkansızdır. Bu bakımdan Deepfake ürününe konu olan kişinin rızası olmadan Deepfake ürünü üreten kişinin nihai amacı çoğu durumda ilgili ürünü yayabileceği azami kitleye yaymaktır. Bu bakımdan sosyal medya Deepfake yazılımcısı için aynı zaman umuma iletim aracı vazifesi görmektedir.

Aşağıda sosyal medyada paylaşılan Deepfake ürününü görebilirsiniz:

Kaynak: Sharma 2020.

Deepfake ürünleri kişilere saldırmak amacıyla kullanıldığı gibi yaratıcı amaçlarla Deepfake ürünleri yapan birçok sosyal medya içerik üreticisi yoğun ilgi görerek ünlenmiştir (Taylor 2021: 5).

Sosyal Medya Platformlarının Deepfake Teknolojisine Yönelik Düzenlemeleri

İlk kez Deepfake ürünlerini paylaşan 'deepfakes' isimli kullanıcının başlattığı cinsel içerikli Deepfake ürünü paylaşma akımının ilgili platformun dikkatini çekmesi üzerine Şubat 2018'de için Reddit'te yasaklanarak sosyal medya alanında Deepfake teknolojisine yönelik ilk yasak gelmiştir. Reddit'in ilgili yasağından sonra sosyal medya platformu Twitter ve cinsel içerikli paylaşımların paylaşıldığı Pornhub platformları da dahil olmak üzere birçok sosyal medya platformlarında kişinin rızası olmadan oluşturulan veya cinsel içerikli olan Deepfake ürünleri yasaklanmıştır (Kirchengast 2020: 311)

Deepfake içeriği olsun olmasın çıplaklık, sansürlenmemiş şiddet, seçmenlerin baskı altına alınması ve nefret söylemi içerenler de dahil olmak üzere diğer Topluluk Standartlarının herhangi birini ihlal eden içeriklerin yanında parodi hariç yanıltıcı şekilde değiştirilmiş yani Deepfake içerikli sosyal medya paylaşımları Topluluk Kuralları gereği Facebook ve Meta'ya bağlı diğer platformlardan kaldırılmaktadır (Bickert 2020).

Youtube'un yanıltıcı uygulamalara karşı belirlediği kurallar arasında kimlikleri hakkında yanlış beyanda bulunan veya diğer yanıltıcı uygulamalar yani bireylere ciddi şekilde zarar verme riski bulunan, siyasi görüşler üzerinde bir etki bırakmayı hedefleyen, içeriği çarpıtılmış medyaların yani Deepfake ürünlerinin yanıltıcı bir şekilde kullanımının engellenmesi de yer almaktadır (Youtube Topluluk Kuralları).

Kişilik Hakları Bakımından Deepfake İçerikli Sosyal Medya Paylaşımları

Kişinin fotoğrafı üzerinde kişilik hakkının olmasının yanında kişinin olmadığı bir yerde resmedilmesinden Deepfake ürününe konu olması kişinin görüntüsü üzerindeki kişilik hakkını ihlal edecektir (Bellican 2019: 85-86; İbrahimli 2023: 32). Kişinin görüntüsü üzerindeki kişilik hakkı TMK kapsamında korunmasının yanında FSEK 86.m.'de de özel olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay'ın kıyasen uygulanabilecek bir durum için verdiği bir kararda davacının sosyal medya hesabında davalıya ait fotoğrafı gerçeğe aykırı bir şekilde umuma arzının istisna kapsamında görmeyip ihlal kararı vermiştir (Y. 11. HD. E. 2019/1770, K. 2019/8230, T. 16.12.2019, Yargıtay Karar Arama). Bu bakımdan kişinin fotoğrafının Deepfake teknolojisi yoluyla gerçeğe aykırı bir şekilde sosyal medya hesaplarında paylaşılması kişilik hakkını ihlal edecektir.

Kişi görüntüsünün ticari amaçlı olarak Deepfake ürünleri için kullanılmasına sözleşmeyle izin verebilir ancak ticari amaç dışında kullanım sözleşmeye aykırılık doğurmakla birlikte kişilik hakkının ihlali de gündeme gelecektir (Bellican 2019: 94-95).

Deepfake teknolojisi ile kişinin fotoğrafının ticari amaçla kullanılması çoğunlukla Anglosakson hukukunda karşılaştığımız imaj haklarına ilişkin bir durumdur (daha geniş bir çalışma ilişkin çalışma için bakınız İbrahimli, 2023).

KVKK Bakımından Deepfake İçerikli Sosyal Medya Paylaşımları

Deepfake ürünlerine konu olmuş kişilerin ilgili verileri kişisel veri kapsamında olmasının yanında özel nitelikli kişisel verilerden olan biyometrik veri kategorisindedir. Bu bakımdan diğer kişisel verilere kıyasla özel nitelikli bir kişisel veri içerdiği için ilgili Deepfake ürünün konu olduğu paylaşım KVKK'da 6.m. kapsamında düzenlenen özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarına tabidir (İbrahimli 2023: 44-45).

Deepfake ürününe konu olmuş paylaşımı yapmak için ilgili Deepfake ürününe konu olmuş kişinin açık rızasının KVKK kapsamında alınması gerekmektedir. Deepfake teknolojisi oldukça karmaşık bir teknoloji olduğundan ilgili rıza alınırken aydınlatma yükümlüğünün özenle gerçekleştirilmesi gerekmektedir aksi durumda ilgili rızanın kapsamı aşıp aşıldığı ölçüde sorumluluk doğmaktadır. Örnek olarak tanıtım amacıyla bir kişinin Deepfake ürünün paylaşılacağı ile ilgili açık rıza alınmasına rağmen parodi amacıyla paylaşıldığında ilgili kişinin rızasından bahsetmek mümkün değildir.

FSEK Bakımından Deepfake İçerikli Sosyal Medya Paylaşımları

FSEK'te eser sahibinin hakları düzenlenmiştir. Deepfake teknolojisi ile kullanılarak üretilen Deepfake ürünlerin üretilmesi, Deepfake teknolojisine konu olan eserin eser sahibinin birçok hakkının devrini gerekmesinin yanında Deepfake ürünlerinin sosyal medya platformlarında paylaşılması umuma iletim hakkını ilgilendirmektedir.

FSEK 25/2 m.'de "*eser sahibi ... ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkı*" şeklinde genel anlamda umuma iletim hakkının dijital görünümü düzenlenmiştir. (Doktrinde Anglosakson hukukundaki "making available right" kavramından etkilenerek FSEK 25/2 m.'nin umuma iletim hakkından bağımsız olarak umuma erişilebilir kılma hakkının olduğunu yazarlar da mevcuttur). Bu bakımdan Deepfake ürünlerinin sosyal medya platformlarında paylaşılması eser sahibinin umuma iletim hakkını ihlal edecektir.

Yargıtay bir eserin internette eser sahibinin izni olmaksızın paylaşılmasını umuma iletim hakkının ihlali kapsamında değerlendirip üç kat oranında telif tazminatına hükmedilebileceğine karar vermiştir (Y. 11. HD. E. 2003/12494; K. 2004/9096; T. 30.09.2004; Y. 11. HD. E. 2008/5561; K. 2009/10516; T. 13.10.2009). Bu kararlar ışığında kişinin eser niteliğinde olan fotoğrafının kişinin yani eser sahibinin izni olmaksızın Deepfake ürününe konu edilerek ilgili sosyal medya platformlarında paylaşılması suretiyle umuma iletilmesi eser sahibinin umuma iletim hakkını ihlal edeceğinden üç katına kadar telif tazminatına hükmedilmesi gerekmektedir.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararda eserin sosyal medya hesaplarında paylaşılması suretiyle umuma iletim hakkının ihlal edilmesinde sosyal medya platformlarının sorumluluğunun olmadığını hükmetmiştir (Y. 11.HD. E.2014/6453; K.2014/12510; T. 30.06.2014; (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 13.10.2023). FSEK bağlamında sosyal medya platformları umuma iletimden sorumlu olmadığından Deepfake ürünlerinin sosyal medyaya yüklenmesi suretiyle eser sahibinin umuma iletim hakkı ihlal edilmesi durumunda davacı olarak sadece ilgili Deepfake ürününü sosyal medyaya yükleyen kişiyi göstermek gerekmektedir.

Sonuç

Deepfake teknoloji günümüzde hukukun her alanında karşımıza çıkan bir teknoloji niteliğindedir. Bu teknolojinin ana girdisi ise gerçek kişilerin verileridir. Bu bakımdan özellikle özel hukuk bağlamında birçok sonuç doğmaktadır.

Kişinin görüntüsü üzerinde kişilik hakkı olduğu için her ne kadar başka bir surette de gösterilse Deepfake ürününün konu olduğu paylaşıma konu edilmişse kişilik hakkının ihlali gündeme gelmesinin yanında ilgili görüntü bir kişisel veri niteliğinde olduğu için KVKK kapsamında sorumluluk da doğmaktadır.

Deepfake teknolojisine bir mültimedya eserinin konu edilmesi için ciddi bir hazırlık sürecinden geçmesi gerektiğinden bu nitelikte bir mültimedya eserinin kural olarak FSEK bağlamında eser olduğundan söz edebiliriz. Bu eserden eser sahibinin izni olmaksızın işleyerek yeni bir işleme eser yani Deepfake ürünü meydana getirilmişse bu Deepfake ürünün sosyal medya platformlarında umuma iletilmesi orijinal eserin eser sahibinin umuma iletim hakkının ihlalini gündeme getirecektir. Sonuç olarak bakacak olursak Deepfake ürününe konu olan kişinin izni olmadan bir sosyal medya

paylaşımı yapmak birçok kanun bakımından çeşitli sorumluluklar doğuracak olup bu haklar yarışacağından ilgili kişi bu haklar arasında seçim yapabilecektir.

Hukuk ve Bilişim Dergisi Blog'ta yer alan **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku** alanındaki tüm yazılarımıza [bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

Hukuk ve Bilişim Dergisi'nin geçmiş sayılarını okumak için [bağlantıya](#) tıklayınız.

Kaynakça

AULAKH, Gulveen & DAS Shouvik (2023) "Deepfake Regulation To Target Both Creators And Social Media Platforms", **LiveMint**, <https://www.livemint.com/technology/deepfake-regulation-to-target-both-creators-and-social-media-platforms-11700755795363.html>, (Çevrimiçi) E.T. 24.12.2023.

BELLİCAN, Cüneyt (2019) "Kişilik Hakkını Oluşturan Kimi Unsurların Ticari Amaçlı İzinsiz Kullanımı", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18(1): 79-110;

BİCKERT Monika (2020) "Enforcing Against Manipulated Media", **Meta**, <https://about.fb.com/news/2020/01/enforcing-against-manipulated-media/>, (Çevrimiçi) E.T. 24.12.2023.

İBRAHİMLİ, Kanan (2023) "Deepfake (Derinkurgu) Teknolojisi ile Üretilen Ses ve Görüntülerin Kullanılmasından Doğan Sorumluluk", T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023;

KIRCHENGAST, Tyrone (2020) "Deepfakes And Image Manipulation: Criminalisation And Control", Information & Communications Technology Law, 29(3): 308-323;

SHARMA, Umang (2020) "DeepFake Technology: Are Social Media Platforms Safe for People?", LinkedIn, <https://www.linkedin.com/pulse/deepfake-technology-social-media-platforms-safe-people-umang-sharma/>, (Çevrimiçi) E.T. 24.12.2023.

TAYLOR, Bryon C. (2021) "Defending The State From Digital Deceit: The Reflexive Securitization of Deepfake", Critical Studies in Media Communication, 38(1): 1-17;